

РЕЦЕНЗІЯ

доцента кафедри адміністративного та фінансового права
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
доктора філософії у галузі знань «Право» **СТАСЮК Надії Андріївни**
на дисертаційне дослідження **ЛЕБІДЬ Тетяни Ігорівни** на тему:
«Кодифікація муніципального законодавства в контексті євроінтеграції України»,
подане на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»
галузі знань 08 «Право»

Актуальність теми дисертації. Процеси трансформації української державності відбуваються в умовах високої динаміки політичних, соціально-економічних і правових змін, що об'єктивно зумовлює необхідність запровадження нових підходів до побудови та функціонування системи публічної влади. Важливим складником цих змін є реформування та оновлення інституту місцевого самоврядування, який у межах євроінтеграційного курсу України набуває особливої стратегічної ролі. У правовій доктрині та практиці Європейського Союзу місцеве самоврядування розглядається як фундаментальний рівень публічного управління, покликаний забезпечувати ефективність врядування, демократичну участь населення, соціальну єдність та сталий розвиток територіальних громад. У цьому зв'язку наближення українського муніципального права до європейських стандартів неможливе без його системного впорядкування, узгодження та кодифікації.

Водночас в Україні досі не сформовано єдиної довгострокової стратегії розвитку місцевого самоврядування як комплексного програмно-правового документа, що призводить до розпорошеності державної муніципальної політики та ускладнює гармонізацію національного законодавства з європейськими моделями управління.

Отже, ефективне реформування місцевого самоврядування в Україні в умовах євроінтеграції потребує не лише оновлення окремих нормативно-правових актів, а й формування цілісної, системної моделі муніципального управління.

Актуальність теми визначається не лише її теоретичним значенням, а й вагомим практичним внеском у реалізацію курсу держави на європейську інтеграцію та зміцнені муніципальної автономії і забезпечення сталого розвитку територіальних громад.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз дисертації Тетяни Лебідь дає підстави стверджувати, що авторка послідовно й переконливо розкрила необхідність кодифікації муніципального законодавства в контексті євроінтеграції України, так як муніципальне законодавство посідає визначальне місце, оскільки воно утворює нормативну основу, що закріплює організаційно-правові, процедурні, матеріальні та фінансові засади діяльності органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Значну увагу приділено імплементації європейських практик і вимог у діяльність органів місцевого самоврядування України, яка має здійснюватися диференційовано за п'ятьма рівнями.

Авторкою при написанні дисертації було використано ряд методів, зокрема: загальні та спеціальні методи наукового пізнання, застосування яких зумовлене особливостями кодифікації муніципального законодавства в контексті євроінтеграції. Зокрема, застосування логіко-семантичного аналізу дозволило розкрити поглиблено й конкретизовано категоріальний апарат (підрозділи 1.1, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3). Методи аналізу і синтезу дозволили виявити основні тенденції та проблеми муніципального законодавства та діяльності органів

місцевого самоврядування, розробити пропозиції з удосконалення законодавства, що регламентує сферу дослідження (розділи 1–3). Структурно-функціональний метод сприяв аналізу повноважень суб'єктів органів місцевого самоврядування, виявленню недоліків їх діяльності (підрозділи 1.3, 2.1). Порівняльно-правовий метод дав можливість здійснити порівняльний аналіз положень національного та зарубіжного законодавства, а також імплементації в Україні щодо діяльності органів публічної влади у сфері місцевого самоврядування (підрозділи 1.1, 3.1, 3.2). Індуктивний, дедуктивний і статистичний методи застосовано для узагальнення та аналізу емпіричної інформації за тематикою дослідження (розділи 1–2). У роботі також застосовано нормативний, сходження від абстрактного до конкретного, історичний, соціологічний, правового моделювання, спеціальні наукові методи: формально-юридичний, правових аналогій.

Мета дослідження полягає у комплексному теоретико-правовому обґрунтуванні кодифікації муніципального законодавства України в контексті євроінтеграції та розробленні концептуальної моделі Муніципального кодексу України як системного кодифікованого акту, що забезпечує відповідність національної моделі місцевого самоврядування європейським стандартам.

Структура дисертації відповідає поставленій меті та предмету дослідження. У вступі здійснюється обґрунтування вибору теми дослідження, зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та окреслено практичне значення одержаних результатів, апробацію результатів дослідження, кількість публікацій здобувача, у яких відображено основні положення дисертаційного дослідження та структуру роботи, яка містить три розділи та висновки.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами Університету. Дисертацію виконано відповідно до ініціативної наукової теми Національного університету біоресурсів і природокористування України «Теоретико-методологічні та практичні аспекти оцінки ефективності законодавства» (номер державної реєстрації 0115U003562), Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Довгострокової стратегії розвитку української культури – стратегії реформ» від 1 лютого 2016 року № 119-р, а також Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року» № 179.

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів та вирішенні конкретного наукового завдання. Дисертаційне дослідження є самостійною завершеною науковою роботою. Основні положення, висновки та пропозиції, що визначають наукову новизну та виносяться на захист, сформульовано й обґрунтовано здобувачкою особисто.

У наукових працях, опублікованих у співавторстві, в дисертаційному дослідженні використано тільки ідеї й положення, що є результатом особистих досліджень авторки.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих авторкою рішень, висновків, рекомендацій. Дисертація за своїм змістом і характером викладення є сучасним, комплексним і системним дослідженням доцільності Муніципального кодексу як інструменту адаптації муніципального законодавства України до європейських стандартів управління. У її межах авторкою отримано низку нових теоретичних узагальнень і практичних положень, сформульовано обґрунтовані висновки та пропозиції. Положення, що відображають наукову новизну, викладено коректно, а їх кількість і зміст повністю відповідають встановленим кваліфікаційним вимогам.

Наукова новизна основних результатів дослідження. *Вперше:* запропоновано власне тлумачення кодифікації, а саме у трьох взаємопов'язаних вимірах, які утворюють єдину методологічну рамку: юридичний вимір, політико-правовий вимір, філософсько-ціннісний вимір; запропоновано авторську структуру Муніципального кодексу, який повинен складатися з наступних розділів: Загальна частина; Організаційна частина; Матеріально-фінансова частина; Процедурно-правова частина; Гарантійно-контрольна частина; запропоновано авторський підхід до визначення критеріїв імплементації європейських практик та вимог у діяльність органів місцевого самоврядування, який ґрунтується на поєднанні нормативно-правового аналізу з оцінкою інституційних та функціональних умов здійснення місцевого самоврядування.

Удосконалено: класифікацію законів у сфері місцевого самоврядування, а саме розділено на базові та спеціальні закони, які розкривають їх різну правову природу, функціональне призначення та місце у системі муніципального законодавства; визначення поняття муніципального законодавства, яке можна розглядати, як форму інституційної взаємодії між державою і громадою, яка узгоджує державні та місцеві інтереси, формуючи правові механізми співуправління; розуміння необхідності кодифікації муніципального законодавства, яке полягає в комплексному цивілізаційному процесі правового оформлення публічної влади, у межах якого право виступає не лише засобом регулювання суспільних відносин, а й механізмом інституціоналізації та конституювання публічної автономії громади; бачення завдань муніципального кодексу, які полягають не лише в переході від фрагментарного регулювання місцевого самоврядування до створення впорядкованою нормативної системи здатної забезпечити узгодженість державної політики потребам територіальних громад (статус територіальної громади, правовий статус органів місцевого самоврядування основи їх компетенції та системи взаємодії між державними органами та місцевими радами).

Набули подальшого розвитку: співвідношення кодифікації з іншими формами систематизації (інкорпорація та консолідація), що є необхідним етапом розвитку вищої форми упорядкування законодавства, які мають спільну мету: упорядкування законодавства, але їхній зміст, методологія та правовий ефект суттєво відрізняються; поняття системності яке полягає не тільки у технічній впорядкованості норм, а як ознака зрілості правової системи, показник її здатності до саморегуляції та адаптації в умовах динамічних суспільно-політичних трансформацій; теоретико-правове розуміння неупорядкованості муніципального законодавства, яка має не лише юридичний, а й соціально-психологічний вимір, оскільки правова невизначеність породжує недовіру до влади, знижує ефективність управління підживлює популістські тенденції.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які подано авторкою для публічного захисту. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного цитування.

Таким чином, у дисертаційному дослідженні Тетяни Лебідь відсутні порушення академічної доброчесності.

Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення. Оцінюючи в цілому позитивно дисертаційне дослідження Тетяни Лебідь, слід зазначити, що, як і будь-яка самостійна наукова робота, воно містить певні недоліки

та дискусійні положення, які не знижують наукової цінності отриманих результатів, але заслуговують на увагу для подальшого вдосконалення тематики.

1. У дисертації авторка розглядає історичний розвиток поняття муніципальності. На нашу думку, в роботі доцільно було б надати більш ґрунтовний аналіз муніципальної автономії правової традиції України.

2. На с. 198–199 авторка аналізує зарубіжних досвід Республіки Німеччини, зазначивши, конституційно закріпленні принципи самоврядної компетенції автономії муніципалітетів, однак практично не розкрито роль конституційного судочинства як ключового інструменту захисту прав органів місцевого самоврядування. У німецькій правовій системі саме судовий контроль, зокрема практика Федерального конституційного суду, є вирішальним чинником забезпечення реальності конституційних гарантій.

Водночас висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Тетяни Лебідь, оскільки мають переважно дискусійний, уточнювальний та рекомендаційний характер. Вони лише підкреслюють складність і багатогранність обраної тематики та жодним чином не зменшують наукової цінності й практичного значення отриманих результатів.

Висновок. Підсумовуючи викладене вище, можна стверджувати, що дисертація Тетяни Лебідь на тему: «Кодифікація муніципального законодавства в контексті євроінтеграції України» є завершеним, цілісним і самостійним науковим дослідженням, у якому отримано нові теоретично й практично обґрунтовані результати, що мають важливе значення для розвитку концептуальної моделі Муніципального кодексу України та забезпечить відповідність національної моделі місцевого самоврядування європейським стандартам.

Висновки та пропозиції авторки відзначаються логічною структурованістю, аргументованістю та практичною спрямованістю, що свідчить про високий рівень її наукової підготовки й уміння самостійно вирішувати складні теоретико-прикладні питання.

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка Лебідь Тетяна Ігорівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Рецензент доцент кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор філософії у галузі знань «Право» Надія СТАСЮК